

Voorin de stal staat de imponerende dekstier Jimm. Holstein Mr. Mike (Maik x Tiemo). De uiterst correcte stier kreeg 89 punten, de maximale score voor een jonge stier, voor het algemeen voorkomen en meet een kruishoogte van 1,70 meter en een schofthoogte van 1,85 meter. Hij kreeg de aAa-code 465 toebedeeld.

Hellen 585 (Goldwyn x Norik) produceerde tot dusver 90.000 kilo melk en kreeg onlangs de exclusieve score van 93 punten voor het totaal exterieur. Ze is de moeder van de voormalige NRM-kampioene Hellen 589 (v. Shottle).

John de Vries is heel tevreden over de stier Mascol. Deze Leentje 60 (Mascol x Fieldhouse) kreeg 92 punten voor het totaal exterieur, produceert 16.000 kilo melk in 305 dagen en had nog nooit uierontsteking.

Al 61 excellenten, 19 honderdtonners en 6 tientonners

'Ik geniet elke dag'

Na het algemeen kampioenschap voor Shottle-dochter Jimm. Holstein Hellen 589

op de NRM van 2012 werd het stil rond haar eigenaar John de Vries uit Boijl (FR).

Dit betekent niet dat de fokkerij op een lager pitje is komen te staan. „Integendeel, ik ben fanatieker dan ooit in het fokken van een beste koe”, aldus John.

„Laat de fotograaf maar rond een uur of vier komen, dan heb ik de koeien binnen en gaan we samen door de stal.” Zo reageerde John de Vries (42) op de vraag hoe we deze reportage het beste van begeleidende foto's zouden kunnen voorzien. Opmerkelijk voor een fokker wiens 95-koppige melkveestapel het ongekende aantal van maar liefst dertig excellente koeien telt. In plaats van zijn toch al fraaie koeien zo voordelig mogelijk te presenteren – scheren, wassen, toiletteren en desnoods foto-shoppen – kiest De Vries ervoor om zijn dieren juist in hun werkpak te laten zien.

Oude stal

De almaar verdergaande professionalisering van het showcircuit stuitte De Vries meer en meer tegen de borst. „Vooral dat je er zoveel

voor moet doen om de dieren te prepareren. En daarbij komt dat ik prima thuis van mijn dieren kan genieten.” De Vries heeft geen moderne stal met ruime maatvoering, laat staan speciale ruimten voor showkoeien. Al zijn koeien moeten zich kunnen handhaven in de oude ligboxenstal uit 1973 met 'ouderwetse' ligboxen van slechts 1,10 meter breed. Ook de inmiddels met 94 punten ingeschreven NRM-kampioene Hellen 589.

Tijdens de rondgang door de stal jaagt John zijn koeien een voor een in de benen. Stuk voor stuk grote, zware koeien, die evengoed elegantie uitstralen met hun lange, slanke halzen. Ze hebben ook geen moeite met opstaan uit de met paardenmest gevulde diepstrooiselboxen. „Zij wel”, wijst de veehouder. Het gaat om een maar liefst 1,70 meter grote en wat houterige koe, die via een kennis in zijn stal is terechtge-

komen. „Het is niet alleen belangrijk hoe de boxen zijn afgesteld, het is vooral ook belangrijk hoe je koeien zijn gebouwd”, stelt John.

Wachten met insemineren

Voor in de stal ligt Hellen 585, die de ligbox volledig vult. Na enkele aansporingen van John staat ze soepel op. Voor een Goldwyn-dochter is ze opvallend zwaar en breed gebouwd. Ze heeft duidelijk geen moeite met produceren. In haar vierde lactatie produceerde ze in 703 dagen 24.488 kilo melk met 4,14 procent vet en 3,50 procent eiwit en inmiddels staat de teller op 90.000 kilo melk. De Vries wacht lang met insemineren als zijn koeien goed produceren. „Zolang ze nog 45 liter melk geven, insemineer ik ze niet. Voor de opbrengst van een nuchter kalf hoef je niet naar een zo kort

mogelijke tussenkalftijd te streven. Koeien moeten elk jaar kalven als je niet te melkrijke koeien hebt en TMR voert”, meent de veehouder. „Overigens lopen ook hier koeien die gewoon elk jaar moeten kalven en dat dan ook gewoon doen.”

Hellen 585 eindigde als derde in de categorie oudere koeien op de NRM van 2012, achter stalgenote Hennie 302, ook al zo'n zware Goldwyn-dochter die nog altijd op het bedrijf aanwezig is. „Goldwyn gebruikte ik op zware, 'smooth' en 'style' (Triple-A codes 5 en 6, red.) koeien. De moeder van Hellen 585 was een heel brede en zware Norik-dochter.” Waar Hennie 302 vorig jaar al 93 punten voor haar exterieur kreeg, ontving de inmiddels zesdekalfs Hellen 585 dezelfde bijzonder hoge waardering onlangs op 29 september.

Ultieme doel

Even verderop ligt haar dochter Hellen 589 in een ligbox te herkauwen. „Laat haar maar liggen”, zegt De Vries, „ze is zo mak dat ze de hele tijd achter je aan loopt.” De veehouder legt uit dat Hellen 585 een wat lage rug heeft en hij de koe daarom combineerde met Shottle, hetgeen hem de algemeen kampioene van de NRM 2012 opleverde. Het vormde het ultieme doel dat de veehouder zich gesteld had, nadat hij er al op jonge leeftijd alleen voor kwam te staan. Zijn vader overleed zeer plotseling toen John nog maar 20 jaar oud was. Enkele jaren geleden besloot hij zijn vader te eren, door zijn naam in de stalnaam op te nemen. Jimm, van Jimm. Holstein, staat voor Jan (Johns vader), Isil, Merijn en Madelief (Johns drie kinderen).

John had zich geen mooier afscheid van het keuringscircuit kunnen wensen dan met de overwinning van Hellen 589. „Ik heb bereikt wat ik wilde bereiken, een NRM-kampioen.” Een verlangen om terug te keren ontbreekt dan ook voorsnog. „Bij keuringen komt veel werk kijken en ik vond koeien klaarmaken best mooi. Maar er zijn ook andere dingen en de laatste jaren heb ik werk zat gehad. Ik geniet hier thuis ook van mijn koeien.” Dat De Vries niet meer aan fokvedagen deelneemt, betekent overigens niet dat zijn vee niet meer te bezichtigen is. „Ik sta open voor excursies,

maar dan niet te grote groepen en gewoon tussen de koeien.”

Geen alledaagse keuzes

Hellen 589 is niet alleen bijzonder fraai, maar ook bijzonder productief. In haar derde lactatie produceerde ze tot dusver in 398 dagen 19.003 kilo melk met 4,26 procent vet en 3,35 procent eiwit. De koe is inmiddels tien keer gespoeld, hetgeen 123 embryo's opleverde. Een daarvan resulteerde in de stier KIK Prizewinner, een zoon van Big Winner, welke KI Kampen onlangs inzette als actiestier van de maand oktober. Een volle broer, Mr. Winner, wordt binnenkort door KI Samen ingezet. „ET-specialist Freek Lok spoelde de koe en hij zei 'zijn arm eindelijk weer eens in een volwassen koe te kunnen steken'”, aldus De Vries. Dat de veehouder geen alledaagse keuzes maakt, blijkt uit het feit dat hij de koe niet alleen met Big Winner, maar ook met Maniac van de Peul spoelde. „Ik vond het een prachtige stier”, verklaart John. Maniac heeft met 516 dezelfde aAa-code als Big Winner, wat niet geheel toevallig is. „Triple-A zit in mijn systeem”, aldus De Vries. Niet dat hij zich er op blind staart overigens. „Je moet het systeem gebruiken en niet misbruiken.” De Vries heeft verder een derdekalfs Starleader-dochter uit Hellen 589 'en daar weer een pink uit van de oude Laurenzo'. En er is een Acme-pink uit 'de Shottle', welke drachtig is van Jerudo.

Betrouwbaarheid

Het is duidelijk dat De Vries niet schroomt om oude stieren opnieuw te gebruiken. „Bookie is verreweg de beste stier die ik ooit gebruikt heb.” Hij zegt niet naar fokwaarden te kijken, maar bij de stierkeuze vooral uit te gaan van ervaringen van anderen. Stieren die De Vries gebruikt, zijn bijvoorbeeld Jerudo, Seaver, Canvas, Niagra, Fez, Lotus, Outlaw, Supersire, Mogul, Fawi Pirlo en eerder Mascol. „Mascol is een heel goede stier. Ik heb er twee koeien van 92 punten van.” O Man-bloed ontbreekt overigens nagenoeg in de stal. Genomicsstieren blijken aan De Vries niet besteed. „Ik weet niks van genomics, dus doe ik daar niks mee. Wat ik wel weet, pas ik toe.”

Met de theorie dat genomicsstieren de genetische vooruitgang zouden verhogen, kan de veehouder niets. „De genetische vooruitgang is niet zo groot, ik denk dat we het management nu beter voor elkaar hebben dan vroeger. Stieren goed gebruiken, dat is heel belangrijk.”

Steeds meer eigen stieren

De Vries gebruikt tegenwoordig voor meer dan de helft eigen stieren. Dat kan ook eenvoudig omdat de KI de veestapel van De Vries inmiddels ook heeft gevonden. Niet dat de stieren uitblinken door hoge NVI's, maar daar maakt de fokker niet om. Zo heeft KI Samen bijvoorbeeld Mr. Bobo (Maik x Active), Mr. Fred (Scooby-Duu x Goldwyn), Tomahawk (Tandem x Rembrandt) en zijn zoon Mr. Bill (Tomahawk x Jester) beschikbaar. Mr. Bill is een zoon van Willy 86 (AV 91) die in ruim tweeduizend dagen 100.000 kilogram melk produceerde. „Ze gaf 17 weken achter elkaar meer dan 70 liter melk per dag en in 617 dagen 31.399 kilo melk met 4,41 procent vet en 3,29 procent eiwit.”

John heeft naar eigen zeggen drie heel goede tweedekalfskoeien van Mr. Fred, waarvan hij zeker verwacht dat ze excellent worden. Ook loopt er een Mr. Fred-vaars met een dagproductie van 40 kilo melk uit een Cosmo-moeder waar de veehouder hoge verwachtingen van heeft. Mr. Fred, Mr. Bobo en Tomahawk – en ook Brandaris (Active x Goldwyn) van Vee-com – stammen allemaal uit de Venetie- ▶

De koeien krijgen eens per drie dagen een voorraad graskuil verstrekt. Tweemaal daags voert De Vries er maïs en pulp overheen.

Op de NRM van 2012 werd de tweedekalfs Jimm. Holstein Hellen 589 (Shottle x Goldwyn) verkozen tot kampioene van de middenklasse en later ook algemeen kampioene.

De stal stamt uit 1973 en kent nog oude boxmaten. De boxen zijn gevuld met paardenmest en de vloer is dicht. Alle koeien, ook NRM-kampioene Hellen 589, moeten zich gewoon in de oude stal handhaven.

John de Vries gebruikt volop eigen stieren. Alle drie kalveren in dit hok zijn dochters van een eigen stier.

Net als de stal stamt ook de 2 x 6 stands visgraatmelkstal uit 1973. John is weliswaar voornemens een nieuwe 2 x 10 stands visgraat melkstal te bouwen, maar zegt evengoed met plezier twee keer daags 2,5 uur in de melkput te staan.

koefamilie. Venetie 5 (Goldwyn x Rembrandt x Emerson x Juror x Aerostar x Cleitus x Sheik) kreeg als vaars 89 punten en werd NRM-kampioene, maar verongelukte als tweedekalfskoe. Haar moeder Venetie 3 (met Rembrandt ook al een opvallende vader) nam ook ooit deel aan de NRM, kreeg 90 punten en werd dit jaar in juni honderdtonner. Haa'r moeder Venetie 2, uit de bekende Oslo, werd als vaars eveneens NRM-kampioene en werd later met 91 punten excellent verklaard, net als vier generaties voor haar. De genoemde stier Cosmo (Cash x Aerostar) komt eveneens uit deze lijn.

Mr. Mike

Naast stieren op het KI-station heeft De Vries thuis ook een volwassen stier vooraan in de stal staan. Deze uiterst correcte Mr. Mike (Maik x Tiamo) uit de Prelude Spottie-familie werd al met 89 punten ingeschreven – de maximale score voor een jonge stier – en beschikt over de aAa-code 465. „Voorbijgangers komen wel eens een kijkje nemen, maar schrikken terug als ze hem hier zien staan”, lacht John. De stier heeft een kruishoogte van 1,70 meter en een schofthoogte van 1,85 meter. Hij is ook de vader van het jongste kalf van Hellen 585, die vijf vaarskalveren achter elkaar bracht van achtereenvolgens Bookie, Shottle, Mr. Samuël, Mr. Bill en Mr. Mike. Van Bookie-dochter Hellen 587 is zoon Fawi Mr. White (v. Maik) bij Veecom en KI Samen beschikbaar. Naast Mr. Mike heeft John nog een stuk of

vijftien stieren ‘thuis’ staan, of eigenlijk bij een goede vriend even verderop, waarvan hij de stal huurt. Ook de pinken staan daar op stal. Ze krijgen daar een rantsoen van stro en brok, 4 kilo eiwitrijke brok per dag. „Voor de pinken kan het niet beter”, meent John. Het jongvee gaat met het oog op een achterblijvende groei voor het insemineren nooit naar buiten. Maar alle drachtige pinken worden van 1 september tot in het late najaar geweid. „De goedkoopste manier om het najaarsgras te gelde te maken”, meent John.

Niet mengen

De Vries noemt een goede jongveeopfok heel belangrijk. Hij voert zijn kalveren koemelk en volop eiwitrijk krachtvoer. De veehouder bespaart niet op de opfok om de dieren als vaars vervolgens jong te laten afkalven. „Jonger dan twee jaar. Het voordeel is dat je eerder melk hebt en dat ze makkelijker afkalven, omdat ze geen tijd hebben om te vervetten. Daardoor krijgen ze ook geen slepende melkziekte en groeien ze beter door. En je hebt lichtere en vitalere kalveren. De productie als vaars is daarentegen nog niet heel hoog. Een vaars haalt hier zelden een dagproductie van 40 liter”, aldus John. Maar dat hoeft van hem ook niet. „Ik verwacht van vaarsen nog niet zoveel melk, maar van oudere koeien wel.” Alle melkgevende dieren lopen in één groep en krijgen al jaren op dezelfde manier een eenvoudig rantsoen verstrekt. „Als iets goed

gaat, verander ik het niet snel weer”, aldus De Vries. Een koe moet volgens hem een zo saai mogelijk leven leiden. „Je moet zeker niet overhaast het rantsoen veranderen.” De koeien krijgen eens in de drie dagen graskuil voor het voerhek, aangevuld met twee keer daags snijmaïs en ‘krulletjespulp’ (droge perspulp) als energiebron. Mengen acht De Vries voor zijn bedrijf niet nodig. „Het moet wel werkbaar blijven, de meeste dagen loop ik hier alleen.” Hij geeft aan dat zijn koeien de maïs en pulp in 10 minuten op hebben en dat dat helemaal geen probleem is. „De pens is één groot mengvat, dat gaat de hele dag door.”

Verzuring funest

De droge koeien krijgen het restvoer van de melkkoeien en twee keer daags droge maïs en mineralen. „Het restvoer van de droge koeien gaat naar de stier en dan blijft er uiteindelijk niks over. Die vreet alles schoon op.” Om daadwerkelijk geen restvoer te hebben, hanteert De Vries voor de melkkoeien zo nu en dan een ‘strafdag’. „Dan moeten ze alles even schoon opvreten. Dat kan als je schone kuil voert. De mollen worden hier gevangen, dus er zit weinig grond in de kuil. Verder zijn de percelen niet voorgeweid en dus niet met mest bevuild. De voorgeweide kuil gaat naar de stieren.” John start zijn koeien langzaam op. De koeien krijgen de eerste twee weken na het afkalven geen halsband om en kunnen zolang dus geen krachtvoer uit de krachtvoerautomat opnemen.

men. John bouwt de verse koeien met een rustig verteerbare lokbrok in de melkstal op tot 4 à 5 kilo per dag, waarna de krachtvoerautomat het overneemt. Uiteindelijk krijgen ze maximaal 8 kilo brok, waarvan 3 kilo energiebrok en 5 kilo eiwitbrok, aangevuld met een beetje lokbrok in de melkstal. „Zowel bij een piekproductie van 50 kilo, als bij 70 kilo melk”, aldus de veehouder. Hij geeft aan dat zijn koeien pas pieken op 60 tot 70 dagen na het afkalven. „Een koe heeft altijd een beetje een terugval na het afkalven, maar ze blijft krachtvoer vreten. En een koe wordt ziek van te veel krachtvoer, maar niet van te veel ruwvoer”, verklaart hij zijn werkwijze. „Verzuring is funest voor de koeien. Als een koe echt verzuurd is, raakt ze dat nooit meer kwijt.”

Weidegang

De koeien krijgen pas na de eerste snede weidegang, waarbij ze overdag de hele dag buiten zijn en 's nachts vrij naar binnen of naar buiten kunnen gaan. De koeien krijgen aanvankelijk één grote standweide van 6 à 7 hectare, na de tweede snede maakt De Vries gebruik van meer blokken. De koeien worden zo lang geweid als het weer en de draagkracht van de grond het toelaten, wat soms tot aan december toe betekent. Deze tijd van het jaar krijgen de koeien 's ochtends eerst maïs en pulp, voordat ze de wei in gaan. John schaaft zijn koeien altijd op kort gras in en strooit de grasmat elke 14 dagen met een beetje kunstmest bij. „Het is belangrijk

om het gras smakelijk te houden en op deze manier heb je veel minder schommelingen in het ureum.” De Vries zegt veel aandacht aan het voer te besteden. „We maaien altijd 's middags, 's avonds of 's nachts en altijd na een zonnige periode. Bij donker weer zit er te weinig suiker in het gras.” De Vries maait in het voorjaar wat later met het oog op de hoeveelheid product. „In het voorjaar ga ik voor suiker, in het najaar voor eiwit en probeer ik eerder te maaien.” Verder kuilt De Vries het gras 's ochtends in. Hij wil het na een koude nacht, waarin er weinig suiker is verbruikt, 'koud de bult in'. „Suikers zijn nodig voor een goede conservering.” De eerste snede wordt apart ingekuild, de snederna worden over elkaar heen gekuild.

Niet preventief bekappen

Het wekt geen verbazing als De Vries zegt veel voor zijn koeien over te hebben. „Ik doe alles voor een zieke koe. Ik geef ze bijvoorbeeld direct een infuus bij diarree of uierontsteking.” Dat hij een kreupele koe direct bekapt is minder ongebruikelijk, maar wel bijzonder is dat de koeien niet structureel worden bekapt. „Wij bekappen nooit koeien, alleen als het nodig is. Soms wordt hier maandenlang geen koe bekapt. Bovendien, als je veel bekapt, gaat de hoorn groei ook sneller.” John melkt zijn koeien bijna altijd zelf in de oude, uit 1973 stammende, 2 x 6 stands visgraat melkstal zonder automatische afname. Er zijn

plannen voor een nieuwe 2 x 10 stands visgraat melkstal met afname en ruimere staanplaatsen, maar de uitvoering laat nog op zich wachten. De melkstal komt aan de voorkant van de stal, welke met twee spantvakken zal worden verlengd. Op de plaats van de oude melkstal komt dan een wachtruimte. De stal, eveneens uit 1973, is al eens verlengd en gerenoveerd en inmiddels geschikt voor 120 koeien. Volgens De Vries voldoen zijn oude stal en eigenlijk ook de melkstal nog prima. „Ik ben nu 2,5 uur per keer aan het melken, maar dat maakt me niks uit. Met melken moet ik het verdienen, ik doe liever andere dingen sneller.”

Elke dag genieten

John zegt elke dag van zijn koeien te genieten. En terecht. Hij fokte in zijn carrière al 61 excellent koeien. De eerste was er in 1996 en sindsdien zijn er elk jaar meer koeien die de status bereiken. Vorig jaar mocht De Vries er negen bijschrijven en dit jaar al dertien (waarbij het in beide gevallen soms een verdere opwaardering betrof van een reeds excellente koe). Dat zorgt ervoor dat de oudere koeien gemiddeld 90 punten voor het exterieur scoren. Niet onbelangrijk echter is dat er daarnaast tot dusver 19 dieren de barrière van 100.000 kilo melk wisten te slechten. Zes ervan werden inmiddels ook tientonner. De Vries wil namelijk niet zozeer een zo fraai mogelijke veestapel, maar vooral 'een koppel beste koeien die goed produceert en lang meegaat.' ■

In de linker stal wordt het jongvee gehuisvest. Rechts de stal voor de melkkoeien, die aan de voorkant zal worden verlengd.

John de Vries met Mr. Mike.

Bedrijfsgegevens

John de Vries (42) houdt in Boijl, aan de Friese kant van de grens tussen Friesland en Drenthe, 95 melk- en kalfkoeien. Hij zette het werk in principe alleen rond, maar weet zich naar eigen zeggen omringd door 'een groepje vertrouwelingen' dat bijspringt of hem van advies voorziet. De laatste jaren heeft het bedrijf zich verder ontwikkeld tot een jaarproductie van meer dan een miljoen kilo melk, waarbij Minne de Jong voor 16 uur in de week als een belangrijke ondersteuning geldt. Het rollend jaargemiddelde van de veestapel over het recent afgesloten boekjaar bedroeg

10.009 kilo melk met 4,48 procent vet en 3,49 procent eiwit, bij een gemiddelde leeftijd van 5 jaar en 5 maanden. Sinds de melkquotering is afgeschaft is de productie op het bedrijf gestegen tot 35 à 37 kilo melk per koe per dag bij een ureumgetal van 18 tot 25. Het exterieurgemiddelde van de volwassen koeien bedraagt 90 punten. Het stiergebruik bestaat voor meer dan de helft uit eigen stieren (waarvan een deel bij de KI staat) en voor de rest uit stieren als Jerudo, Seaver, Canvas, Niagra, Fez, Lotus, Outlaw, Supersire, Mogul en Fawi Pirlo. De Vries reali-

seert een flinke omzet en aanwas door de verkoop van vaarsen en tweedekalfskoeien, dekstieren en embryo's. De koeien gaan na de eerste snede naar buiten en worden tot in de late herfst geweid. Op stal krijgen ze een rantsoen van onbepaald graskuil – wat eens in de drie dagen wordt verstrekt – en twee keer daags maïs en pulp. De krachtvoerautomaten verstrekken aanvullend twee soorten brok, waarvan de koeien opgeteld maximaal 8 kilo verstrekt krijgen. De Vries heeft 40 hectare grond in gebruik. Op 5 hectare wordt maïs geteeld en op de rest gras. Daarnaast koopt de veehouder maïs aan.

